

KARASU - ACARLAR GÖLÜ DIŞBUDAK ORMANINDA KESİM VE NAKLİYAT

Yazan :

Dr. Hayati GÜRTAN

Ormanlık Araştırma Enstitüsü
Orman Ekonomisi Şubesi Müdürü

Teknik Raporlar : 7

ORMANCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Muhtelif Yayınlar Serisi No. 23

İ Ç İ N D E K İ L E R

1. Gaye	1
2. Halihazır durum	1
3. Teklifler	4
a. Orman işletme şekli	4
b. Kesim ve nakliyat	4
c. Koruma	5
4. Sonuç	6

KARASU - ACARLAR GÖLÜ DIŞBUDAK ORMANINDA KESİM VE NAKLİYAT

1. GAYE

Orman Genel Müdürlüğü tarafından Enstitümüze araştırma mevzuu olarak verilen «Karasu Acarlar Gölü Dışbudak Ormanında Kesim ve Nakliyat Tekniğinin Etüdü» 1960 yılı şubemizin çalışma programına alınmıştır.

Mevzu ile alakalı olarak 22/8/1960 tarihli ana plân yapılmış ve 6202 nolu deneme dosyası açılmıştır.

Etüdün maksadı, hususi bir durum arzeden Adapazarı Orman Başmüdürlüğü'ne bağlı Karasu İşletmesi'nin Sipahiler Bölgesi Acarlar Gölü Dışbudak Ormanı'nda kesim ve nakliyat tekniğinin tetkik edilerek memleketimizde pek çok kullanım yerine sahip kıymetli bir ağaç cinsi olan dışbudak odununun zayıatsız ve tekniğine uygun olarak istihsal ve naklinin teminidir.

2. Halihazır Durum

Deneme mahalli : Karasu Devlet Orman İşletmesi İhsaniye Bölgesi hudutları dahilinde Resuller serisi amenajman plânı içerisinde, Karasu Kazası'nın kuzey batısında ve kazaya 20 km, Bölgeye ise 15 km mesafede bulunmaktadır.

Durumun mahallen tetkiki : Evvelce tanzim edilmiş ana plân gereğince durumun mahallen tetkiki için 24/8/1960 günü Karasuya gidilmiştir.

Ormanın mevcut amenajman plânına göre tavsifi :

Mevkii	: Hacıaliler (Acarlar Gölü)
Meyil ve marazı	: Düz
İşletme ve serisi	: Karasu işletmesi Resuller serisi
Anataş	: Rusubi
Rakımı	: Deniz seviyesi ile bir (0)
Toprak	: Balçık - derin - orta geçirir - sıkı - ıslak
Hâkim rüzgâr	: Poyraz

Sahası : A) Koru : 128.44 ha.

B) Genç kuru : 697.19 ha (Maden direk işletmesi) Saf dişbudak, budama ve teknik evsaf fena, tepe kuruması mevcut I çap sınıfı hâkim, temsil az.

Kapalılık :	$\frac{A}{0,7}$	$\frac{B}{0,6}$	$\frac{B}{0,8}$
Ağaç cinsi :	Dişbudak + Kızılağaç	Dişbudak + Kızılağaç	
Hek. servet :	159 + 7	136 + 43	
Artım :	4.654	4.257 + 1.271	
Eta :	880 m ³ (10 yılda)	1111 m ³ Dişbudak (Yılda)	
	1792 * (Bir defada)	165 Kızılağaç (Yılda)	

Amenajman plânında bölme taksimatı yapılmamış olup her yıl harita üzerinde ayrılmış A ve B bloklarında 1 cm² = 6.25 ha. esasına göre senede 69.7 ha. sahada kesim yapılacaktır.

Kesim : En iyi kesim şekli ağaçların üzerinde iz olarak görülen en yüksek su seviyesinin 20 - 30 cm üstünden yapılmalıdır. (Amenajman plânı sahife 124).

Su durumu : (Ormanda yapılan tetkikat ve mahalli elemanların izahatına göre) Ormanın bilhassa doğu kısımlarında (B bloku genç kuru maden direği işletmesi) yaz - kış daimi su bulunmaktadır. Kış aylarında ve ilkbaharda su seviyesi 100 - 150 cm kadar yükselmektedir. Bu durum ağaçlar üzerindeki izlerden de kolayca tesbit edilebilmiştir.

Yağış bakımından normal olan senelerin yaz aylarında (Temmuz Ağustos) bilhassa A blokunda sular tamamen çekilmekte ve ormanın bu kısmı kuruyarak her türlü kesim ve nakliyat faaliyetlerine müsait hale gelmektedir.

Çok yağışlı yıllarda (1960 yılında olduğu gibi) Temmuz ve Ağustos aylarında dahi orman tamamiyle kurumamakta dolayısıyla bilhassa nakliyat noktai nazarından gayri müsait bir durum arz etmektedir. Doğru kısımlarında ise yılın her mevsiminde devamlı su bulunmaktadır.

İstihsal ve nakliyat : Acarlar Gölü Dişbudak Ormanı'nda geçmiş yıllarda plânlı bir istihsal yapılmamıştır. Elde mevcut Amenajman plânı gereğince 1959 yılında A blokundan kesim yapılmış fakat henüz tamamiyle nakledilememiştir. B blokundan ise henüz kesim yapılmış değildir.

Kesimler Amenajman plânında da sarahaten kaydedilmiş olduğu veçhile en yüksek su seviyesinin 20 - 30 cm üzerinden yapılmaktadır. Bu se-

bepile de dip kütük yüksekliği ortalama 100 - 130 cm dir. Kesimler sadece balta ile yapılmaktadır. Bıçkı yalnız tomruklamada kullanılmaktadır. Kesim zamanı olarak suyun tamamıyla çekildiği veya asgari hadde indiği mevsimler seçilmekte ekseriya Temmuz - Ağustos aylarında yapılmaktadır.

Nakliyat : A blokunda yaz aylarında yapılmakta ve meşcere tamamen düz olduğundan tomruklar kısmen sürütme kısmen de kökü dibinden arabalara yüklenerak taşınmaktadır. Meşcerenin eni ortalama 1 km dir. Bu mesafe bazı yerlerde en çok 1.5 km ye çıkmakta bazı yerlerde de 800 - 900 metreye inmektedir. Mahalli köylüler, kendi zati ihtiyaçlarını, veya usulsüz olarak kestikleri ağaçları daha ziyade su ile kaplı olan mıntakalarda hazırlıyarak emvali su üzerinden yüzdürmek suretiyle, nakletmektedirler. Suyun yüksek olduğu zamanlarda yani ilkbahar ve kış mevsimlerinde usulsüz kesimler ve kaçakçılık artmaktadır.

İşletme tarafından yapılan her türlü istihsalin kesim zamanı ormanın nisbeten kuru olduğu yaz ayları, nakil zamanı ise suyun yükseldiği ilkbahar ve kış aylarıdır.

Mahalli işçiler, tomruklardan duruma göre bir kaç tanesini biri birine bağhyarak su üzerinde yüzdürmek suretiyle sahile çıkarmaktadır. Yapılan inceleme ve scruşturma neticesi hasıl olan kanaata göre; bir günde, istihsali yapılarak nakliyata hazır vaziyete getirilmiş emvalden bir işçi marifetiyle 4 - 5 m³ nün sahile taşınması mümkün görölmektedir. İşçiler orman içinde özel surette hazırladıkları bir kişilik küçük kayıklarla dolaşmakta ve yüzdürme nakliyatını yine bunlardan istifade ederek yapmaktadır. Yakacak odun nakliyatında ise altı düz daha büyük teknelerden istifade edilmektedir.

İşçi durumu : Yapılan inceleme sonunda, Acarlar Gölü Dişbudak Ormanında her türlü çalışmaya yetecek iş gücünü ormana yakın köylerden temin etmek mümkündür. (Denizköy ve Taşlıgeçit Köyü) Bu civarda ikamet eden yörükler ve Karadenizliler, halen bu ormanda çalışmakta ve çalışmaya da arzulu görünmektedir. Bilhassa ormanın lâyıky veçhile korunması temin edildiği takdirde, kaçakçılık vs. ile kolayca kazanç teminine alışmış olan zümrenin, boş kalarak işletmenin göstereceği işlerde çalışmayı kabul etmesi normal bir netice olacaktır. Şimdiye kadar işletme işlerine pek fazla alâka göstermemeleri; muhtelif sebeplerden gayrı meşru kazanç temin edebilmiş olmalarından ileri gelmektedir. Usulsüz kesimler önlenildiği takdirde, işletme işlerine alâka mecburen artacaktır. Netice olarak iş gücü fıkdanı yoktur. Fakat iş gücünün yetiştirilmesi, işçinin kullandığı aletlerin ıslahı ve bazı yardımcı aletlerle takviyesi lâzımdır. Halen işçi, devirmede balta, tomruklamada ise orman bıçkısı kullanılmaktadır. İşçiye

verilecek sapın - çengel - makara ve halat, kesimde ve nakliyatta faydeler sağlıyacaktır.

Ücret mevzuu : 1959 yılında amenajman plânı gereğince yapılan istihsal ve nakliyat 50 liradan ihaleye çıkartılmış ve 35 liradan ihale olunmuştur. Fakat iş müteahhitce tamamlanamamıştır. Ormanda yapılacak kesim ve nakliyatın taahhütten ziyade işletme tarafından vahidi fiyat veya diğer usullerle yaptırılması bir çok bakımlardan muvafık ve faydalı mütalâa olunur.

Meşçerenin en uzak yerinin ara depoya mesafesi 3 km. Ana depoya (Sakarya kenarındaki İhsaniye) 18 - 20 km dir. Bu günkü ücret durumu muvacehesinde, 1 m³ odunun istihsal ve İhsaniye deposuna naklinin 35 - 50 lira arasında gayet kolaylıkla yaptırılabilceği anlaşılmıştır.

3. Teklifler

a. Ormanın işletme şekli

Kanaatımızca, Acarlar Gölü Dışbudak Ormanı'nda ilk tesbit edilmesi lâzım gelen husus, ormanın bugünkü ve istikbaldeki işletme şeklinin katiyetle tayinidir. Gençleştirme, kesim ve nakliyat tekniği vs. gibi mevzular, ormanın işletme şekliyle yakinen alâkalıdır.

Orman dahilinde yaptığımız tetkikte, gençleştirmenin bütün sahada, bilhassa B blokunda vejetatif olduğu müşahede edilmiştir. Keza amenajman plânında kesimler için konan kayıtda — kesim en yüksek su seviyesinin 20 - 30 cm üstünden yapılmalıdır — ormanın istikbalde baltalık olarak işletileceğini dikte ettirmektedir.

Bu hususun alâkalı branşda çalışan mütehassis elemanlar tarafından tesbit ve tayin edilmesi lâzımdır.

b. Kesim ve nakliyat

Kesim ve nakliyat mevzuundaki görüşlerimizi tamamiyle ormanın işletme şekliyle alâkalı bulduğumuzdan 2 kısım halinde mütalâa edeceğiz.

İşletme şekli baltalık olduğu takdirde :

Baltalık olarak işletilecek Acarlar Gölü Dışbudak Ormanı'nın, bugünkü şekliyle, kesim ve nakliyat mevzuunda pek büyük bir problem arzemediği kanaatındayız. İşçi ve işçinin kullandığı alet ve vasıtalar mevzuunda bazı tetbirler alınarak, çalışmanın organize edilmesi, işçinin kesim ve transport tekniği mevzuunda yetiştirilmesi, kesim ve nakliyat mevsiminin hava şartlarına göre seçilmesi suretiyle ormanın yıllık normal veriminin usulü-

ne uygun şekilde istihsal edilerek taşınabilmesi mümkündür. Bu maksatla :

a — Çalışma mevsiminin kısalığı göz önünde tutularak evvelden kesim ve transport tekniği mevzularında yetiştirilmiş iş gücünün en müsait zamanda tam randımanlı olarak çalıştırılmasının temini

b — İşinin gerekli ve işe uygun alet ve vasıtalarla techizi

c — Meşçerenin muayyen yerlerinde - Akboğaz geçidinde olduğu gibi - devamlı kayık işlemesine müsait kâfi derinlikte daha 1 — 2 adet kanalın açılması gibi tedbirlerin alınması yeterlidir.

İşletme şekli kuru olduğu takdirde :

Acarlar gölü ormanın kuru olarak işletilmesi hakkında verilecek karar müteakip, ilk planda en önemli mevzu, gençleştirmenin Generatif olmasını temin etmektir. Kanaatimizce bu günkü durumda ve bilhassa B blokunda gençliğin generatif olarak gelmesi imkânsız görülmektedir. Bu mevzuda yetkili şubenin görüşüne göre hareket edilmelidir. Generatif olarak gençliğin getirilmesi içinde : Evveleminde hiç deyilse senenin muayyen bir periyodunda arazide suyu çekilmesi temin edilmelidir. Acarlar Gölü ormanının doğu cihetinde meşçerenin bitiş yerinden başlayarak Sakarya nehrine kadar devam eden ve bizce ne vakit ve ne maksatla açılmış olduğu bilinemiyen bir kanal mevcuttur. Okçu deresi vasıtasıyla Sakarya nehrine kavuşan bu kanalın akışı çok zayıf olup, sahada biriken suyu tahliye edememektedir. (

Meşçerenin kurutulmasını temin için yapılacak bir nivelmanı müteakip kanalın ıslahı cihetine gidildiğinde, netice alınması kuvvetle muhtemel görülmektedir. Kati hüküm nivelmandan sonra yapılacak hesaplar üzerine verilmeli ve ayrıca mevzunun ekonomik cephesi de mütalâa olunmalıdır.

Orman sahasını kaplıyan suyun akıtılmasını müteakip, mıntaka için nakliyat problemi kendiliğinden halledilmiş olacaktır. Zira saha tamamen düz olup istenilen şekilde bir yol şebekesi yapmaya müsaittir. Meşçereyi boydan boya kateden bir yol, her türlü vasıta ile nakliyatın yapılmasını mümkün kılacaktır. Raporumuzun yukarı kısımlarında da temas edildiği üzere mahalli işinin kesim tekniği mevzuunda yetiştirilmesi ve lüzumlu alet ve vasıtalarla techizi netice almak için yeterli görülmektedir.

c. Koruma

Acarlar Gölü Dışbudak Ormanı'nın bugün için en önemli problemlerinden birisi de, sahanın her türlü usulsüz müdahalelere karşı mutlak su-

rette emniyet altına alınmasıdır. Kullanış yeri pek çok olan kıymetli bir ağaç türünden kurulu meşcere civar köylülerin daimi usulsüz müdahalesi altındadır. Tahribat sebebiyle her yıl orman sahasının daraldığı bilhassa meşcerenin güney kenarlarında sarahaten müşahede edilmiştir. Aynı şekilde meşcerenin sağlık durumu da pek iyi görünmemekte tepe kurumalarına sık sık tesadüf edilmektedir.

4. Sonuç

Özel bir durum arzeden «Karasu Acarlar Gölü Dişbudak Ormanı'nda Kesim ve Nakliyat Tekniğinin Etüdü» ismiyle şubemize vazife olarak verilen mevzunun, yukarıda mufassalan arzedildiği veçhile bir araştırma konusu olmadığı ve fakat yukarıda belirtilen hususların yerine getirilmesinin lüzumlu ve faydalı görüldüğü kanaatıyla iş bu rapor tarafımdan tanzim edilmiştir. 10/11/1961.